

Vorspiel à la Sturmgeist

Tenk om det er jeg som er Sturmgeist⁸⁹, som åpner skoleporten i Jokela og vet at denne morgenen vil bli min siste. Tenk om det er jeg som går inn på toalettet og åpner den svarte bagen, henter ut finlandshette, hansker og skytevåpen, før jeg tar steget ut i korridoren og begynner ødeleggelsen. Tenk om det er jeg, en bevæpnet og svartkledd attenåring, som hater menneskene og alt det onde de gjør, som har bestemt meg for at nok er nok, for at gammel urett skal betales med blod. Tenk om det er jeg som går fra klasserom til klasserom og likviderer tenåringer av begge kjønn, nettopp inne fra den finske novemberkulden. Tenk om det er jeg som griper tak i rektors arm, tvinger henne ned på kne og henretter henne med et nakkeskudd, før jeg retter pistolen mot meg selv og avslutter mitt jordiske liv.

Én massakre. Ni liv.

Jeg har følt det samme raseriet, uttrykt i en sangtekst som «Iron Hammer»: «Jihad in Tikrit/ A target to delete/ Terrorist attacks/ All Hell's on your backs/ Each man you behead/ You shall pay with red/ Each innocent you kill/ Death to evil will/ In hellfire you'll die/ No need to tell you why»³.

Jeg har følt det samme raseriet, uttrykt i et dikt som «Représailles à Versailles»: «Jeg skal stå over deg som din en-øye herre,/ forsikre meg om at du går fra vondt til verre,/

³Sturmgeist 2006.

sperre den smale sti, blokkere den brede vei/ så naturen aldri mer slipper til en som deg,/ et bedervet bomskudd fra livets råtne grein.»⁴

Jeg har følt det samme raseriet, og latt det løpe fritt i kunst.

Som Seneca skriver i *De ira*, så er raseriet den følelsen som legger byer øde, frarøver mødre deres sønner og fedre deres døtre, den farligste og mest voldsomme av dem alle, raseriet som avfødte det 21. århundre den 11. september 2001, idet Mohamed Atta, Abdulaziz Alomari, Satam M.A. Al Suqami, Wail M. Alshehri, Waleed M. Alshehri, Marwan al-Shehhi, Fayez Rashid Ahmed Hassan Al Qadi Banihammad, Ahmed Alghamdi, Hamza Alghamdi, Mohand Alshehri, Hani Hanjour, Nawaf Alhazmi, Majed Moqed, Khalid Almihdhar og Salem Alhazmi tilintetgjorde tvillingtårnene i New York og dermed forårsaket den usynlige verdenskrigen de kaller krigen mot terror, raseriet som to år før fikk Eric Harris og Dylan Klebold til å gå amok på Columbine High School i Colorado, hvor de drepte 12 elever og skadet 21 med skytevåpen og bomber, raseriet som fikk Seung-Hui Cho til å drepe 32 av sine medstudenter på Virginia Tech den 16. april 2007, raseriet som fikk Pekka-Eric Auvinen, eller Sturmgeist⁸⁹, til å drepe åtte personer og skade tolv på sin videregående skole i Jokela, Finland, den 7. november 2007, raseriet som fikk ungdommer til å sette fyr på Paris' forsteder i november 2005, raseriet som fikk ungdommer til å gå amok i Oslos gater i januar 2009, men også raseriet som fikk Jahve til å ødelegge Sodoma og Gomorra, Kain til å drepe sin bror Abel, raseriet som fikk NSDAP til makten i Tyskland, raseriet som fikk Simon Wiesenthal til å jakte på naziforbrytere like til det siste, raseriet som fikk Little Boy og Fat Man til å legge Hiroshima og Nagasaki i ruiner

⁴Jakhelln 2006, s. 125.

den 6. og 9. august 1945, raseriet som førte til massakre i Rwanda, Srebrenica og Darfur, raseriet som førte til revolusjoner i Frankrike i 1789, i Haiti i 1791, i Serbia i 1804, i Mexico i 1822, i Frankrike i 1830, i Frankrike i 1848, i Portugal i 1910, i Russland i 1917, i Tyskland i 1918, i Brasil i 1930, i Kambodsja i 1975 ...

Hvis det går an å påberope seg et fødested i ånden, er jeg født et sted mellom håndgranatene og den olympiske ild, mellom kateteret og sanatoriet, mellom massenes brøl og den ensommes stille skriving ved bibliotekslampen.

Hvis ikke ethvert forsøk på å tenke selv er dømt i utgangspunktet, all den tid vi bruker andres tanker og kaller dem våre egne. La det i det minste kalles galskap: Du er herved advart. Leser du videre, innlater du deg med meg, inn i galskapen, inn til steder du ikke vil se.

Stedene vi skal til, er der uansett om vi velger å se dem eller ikke. Hvilke steder snakker jeg om? Angsten. Tabuet. Det forbudte territorium. Åndens blinde flekker – hvis det å benytte et gammeldags ord som «ånd» kan forsvares – befolket som den er av kulturens skare av byttinger, golemers og monstre.

En bok med tittelen *Raseri* bør også bidra til å lage helvete, ikke bare godta helvete som det er, flikke videre på de fordømtes verk. Nei. Helvete må bygges fra grunnen av, etter egne tegninger og forskrifter. Vi må reise et fresende, karbonnøytralt helvete.

La meg kaste den første stein. På meg selv.

Jeg har alle fanatikerens kjennetegn. Jeg er stolt. Har selvsikkerhet uten selvrespekt. Jeg laster andre for egne feil. Blir fornærmet når noen påpeker det. Tynnhudet, men med blikk for andres svakheter. Rettferdighetssans og hevnjærighet. Lar meg begeistre, henføre, rive med. Vil lede, men nekter å bli ledet. Orker ikke småprat og bortforklaringer. Elsker pomp, patos og fete typer (fraktur). Bejaer smiger.

Og relevant i denne sammenheng: Jeg føler som en fanatiker. Sinne i alle dets former, som raseri, vrede og harme. Misunnelse. Begjær. Grådighet. Sjalusi. Skadefryd.

I tanken kunne jeg – hva er det som ikke går an i tanken? – drept mennesker, brent gudshus, bombet byer (fra oven), gjort kriminelle, frastøtende og perverse ting.

Sturmgeist

Forord à la Cornelius Jakhelln

Hva skjer? Sturmgeist er en parasitt som har infisert meg i snart et tiår. Han bruker meg som vertsorganisme, og er en størrelse som muligens svarer til betegnelser som «min indre fascist», «min indre kødd», «min indre svinhund». Jeg kan bare anta at Sturmgeists rasende setninger gir uttrykk for tilnærmet vanlige tankehandlinger, at de kjennetegner psyken til den normale person oftere heller enn ikke. Jeg tror fantasien, forestillingsevnen, imaginasjonen, er en av forutsetningene for at menneskene kan leve sammen i én sivilisasjon – hvis det er hva vi gjør på Jorden, i de noenogtyve, kanskje noenogtredve tusen dagene som er oss gitt å leve.

Hvorfor føler jeg så ofte sinne? Kunne sinnet drevet meg fra fornuften og inn i barbariet? Kunne raseriet ledet meg, en ung, nordisk mann med filosofisk utdannelse, inn i en radikaliseringsprosess med drap eller selvmord som mulig resultat?

Det er tre av spørsmålene jeg vil undersøke i dette forsøket på en selvbiografi, hvis form avspeiler materien det omhandler: Tekster skrevet om, i eller med raseri. *Essai* er fransk for «forsøk»; denne boken er mer et forsøk enn et essay, i sin form en obskur blanding av raserimonografi, selvbiografi og katalog over diverse affektdrevne tekster publisert i tidsrommet 1999–2011. Kjernen i *Raseri* er tekstene som beskriver min «radikaliseringsprosess» i perioden 2002–2006, inkludert den engelskspråklige *phlog'en* («philosopher's log») i tillegg på slutten. Jeg har også inkludert utdrag fra inter-

vjuer med to tenkere som har påvirket meg, Paul Virilio og Clément Rosset. Med *Raseri* forsøker jeg å gi en ruslende, men noenlunde systematisk oversikt over hva jeg har tenkt om kunst, identitet, estetikk og ytringsfrihet i mitt første tiår som forfatter.⁵

Jeg ønsker å forstå hvorfor jeg skriver som jeg gjør, og vil derfor vandre gjennom et utvalg tekster sammen med leseren. Tekstene kan betraktes som gjenstander utstilt i et naturhistorisk museum, hvor leseren vandrer forbi montrene med min messende stemme på øret.⁶ På den andre siden av glasset kan man se Sturmgeist rase. Eldre tekster står side om side med nytt materiale.

Denne boken springer ikke bare ut av raseri, men også av beslektede emosjonelle tilstander som frykt, fortvilelse og opprør. Hvis jeg har valgt å belemre offentligheten med mine vandringer gjennom irrasjonelle sinnsslandskap, så bunner det i en grunnholdning jeg liker å tenke på som demokratisk: Ved å gjøre min egen tvil og usikkerhet tilgjengelig for kritikk, kan nye innsikter oppnås. Dét er den optimistiske versjonen. I den pessimistiske versjonen kan en slik åpenhet medføre at samfunnet dømmer og fordømmer den som legger hodet på blokken. Jeg har ved gjentatte anledninger erfart at ærlighet og åpenhet kan koste mer enn stillhet og unnvikelse; eksempler på dette finnes i det som følger. Kanskje vil leseren gjenkjenne følgende paradoks: Jeg hevder at denne boken, tynget som den er av autoritært

⁵Opprinnelig formulering: «Dette er første gang jeg forsøker å gi en ruslende – litt som filosofene i Monty Pythons fotballkamp mellom Hellas og Tyskland –, men noenlunde systematisk oversikt over hvordan jeg tenker – rundt kunst, politikk, ytringsfrihet, etikk, litteratur, krig og fred og sånn.»

Kanskje er det bare jeg som ser likhetene mellom *Raseri* og sagaromanen *Gudenes fall*, i den grad at jeg vil kalle den siste en fiktiv fetter; begge bøkene rommer tekster fra noenlunde samme tidsrom, de er begge et sammensurium av gammelt og nytt, filtrert gjennom brennende bevissthet. Begge bøker vil også kunne brenne.

⁶Passende nok heter lydguide *Audioführer* på tysk.

svermeri, hviler på en demokratisk innstilling. Den 29. juli 2011 publiserte jeg det selvkritiske essayet «Æren og demokratiet» i Morgenbladet, motivert av den samme demokratiske innstillingen; essayet ble møtt med mye åtgau, men også med argumenter som bare kan kalles autoritære. «Legg hatet under lokk,» ble det sagt. Jeg vil med *Raseri* vise hvorfor en slik strategi, tuftet som den er på pedagogisk selvtilstrekkelighet, kan vise seg å bli fatal.⁷ Likevel er det også på sin plass å antyde, at jeg post-22/7 er blitt noe mindre absolutistisk i mitt forsvar av ytringsfriheten.

Jeg er klar over at jeg herved bærer ved til mitt eget bål. Norrøn mytologi, svartmetall, betraktninger om totalitær estetikk og etnisk sinne i det multikulturelle Europa er en ytterst brennbar cocktail, hvor de enkelte delene i mitt tilfelle forutsetter hverandre. Noen av de eldre tekstene inneholder synspunkter som en samlet verden i dag bekjemper. Når jeg velger å offentliggjøre disse tekstene, så skjer det også fordi jeg ønsker svar på følgende spørsmål: Er jeg borger i et samfunn som tillater radikal tenkning og åpenhet i spørsmål om ytringsfrihet? Hvor stor aksept, enn si respekt, har dette samfunnet for avvikende tenkning i identitetsspørsmålet? Til og med dette lurte jeg på: Er samfunnet, representert ved flertallet av sine borgere, egentlig interessert i naturlige aktiviteter som kunst og tenkning? Bryr folk seg om sannhet? Er denne boken det endelige og ugjendrivelige beviset på at det er jeg som har vært ute på en tiårig bærtur? På mer enn én måte ville jeg vært lettet hvis så var tilfelle. Jeg har lenge hatt en følelse av å ha malt meg inn i et hjørne; *Raseri* er hvi-tingens selvbiosofiske forsøk på å gå gjennom veggen eller tilbake over gulvet. Jeg utelukker ikke at min historie sam-

⁷Jeg er fri nok til at jeg stiller spørsmålstegn ved disse kommentatorenes grunnleggende innsikt i det menneskelige. For å svare overgriperretorikken med litt svart – i humoristisk forstand – offerretorikk: Det er ikke ved å voldta en jomfru at man kurerer seg selv for aids.

menfaller med nordmannens og kanskje den hvite manns: den bortskjemte gutten som skuslet bort en stor sjanse.⁸

I løpet av årene jeg har arbeidet med *Raseri*, har det vært både grunn og mulighet til å kaste et kritisk blikk på meg selv. Ideen oppstod etter at opptakene til dokumentarfilmen «Sturmgeist» startet i Berlin høsten 2008. Inngangen til filmen var en skolemassakre begått i Jokela i Finland året før, hvor gjerningsmannen brukte mitt kunstnernavn «Sturmgeist» som login på YouTube. Her var vi altså svært langt fra mitt opprinnelige ideal om å la kunsten tale for seg. Å bli fotfulgt med kamera og mikrofon i bortimot tre år har gjort noe med meg som person, dessverre ikke bare av det gode. Jeg har mistet en del illusjoner om offentligheten og mediene som formidler den. Jeg skjønner at Nietzsche hadde rett da han skrev «de vil deg ikke vondt, de vil deg bare ditt blod». Samtidig har det å se seg selv utenfra åpnet mine vidlukkede øyne. Jeg har lært noe om meg selv, andre og et samspill som veksler mellom harmoni og u lyd. Muligens bærer fremstillingen i denne boken preg av kameraets blikk for overflate. I det overfladiske finner jeg en stadig større tilfredsstillelse, som muligens kan kalles pervers – i det minste sett fra et tradisjonelt filosofisk ståsted.

I det futuristiske manifest fra 1909 heter det at «nessuna opera che non abbia un carattere aggressivo può essere un capolavoro»: et verk som ikke har en aggressiv karakter kan ikke være et mesterstykke. Slik tenker jeg ofte selv, når jeg bruker følelsene heller enn fornuften i min vurdering av kunst. Hvilken følelse kan vel gi liv til kritikken, slik raseriet kan gjøre det? Når den radikaliserste taperen makter å heve seg over sitt blinde raseri, er det da lov å håpe at det stiger en faustisk kritiker ut av røyken, en militant skeptiker som gir jernet til det gløder?

⁸Jeg er typen som blir rastløs uten et problem. Hvis ikke jeg finner et problem å slite med, finner jeg opp et problem. I så måte tror jeg at jeg har samlet noen virkelige problemer i denne boken.

Det er mitt håp at denne brokete fortellingen om negativ affekt og skadene den forvolder, kan få et positivt utkomme for den som leser, og muligens for den som skriver. Hvis boken om raseri bidrar til å skape ikke bare et større raseri, men også en større forståelse av raseriet som kunstnerisk og psykologisk kraft, da har jeg lykket i mine bestrebelser.

Cornelius Jakhell

Berlin-Mitte, juli 2011

Anmerkning skrevet etter 22. juli 2011: Mesteparten av denne boken, inkludert forordet, ble skrevet før Anders Behring Breivik (heretter kalt «Lacoste B»⁹) gikk amok i Oslo og på Utøya. *Raseri* rommer en del militær metaforikk og grafikk, som kan sees i sammenheng med Kunstmilitsens prosjekt – dette diskuteres i detalj i § 29, § 30 og § 50.3. Det som skjedde den 22. juli – allerede her merker jeg hvordan eufemismene melder seg, lysten til å omskrive et masse mord i nøytrale vendinger – vil få konsekvenser for oss alle, på måter vi ennå ikke er klar over. Fordi jeg har vært underveis med dette (selv)kritiske prosjektet i snart tre år, har jeg valgt å la hovedteksten stå som den er, både fordi jeg tror det vil være et akutt behov for innsyn i den radikale tenkemåten der ute, og fordi tidspunktet for det jeg kaller min egen «radikaliseringsprosess» mer eller mindre sammenfaller med tidspunktet da Lacoste B startet sin plan-

⁹Kallenavnet er forhåpentlig selvforklarende, og vil begrunnes lenger ute i boken, i § 40. I sammenhenger hvor et kallenavn som «Lacoste B» bare blir fjasete, vil jeg kalle morderen ved sitt rette navn, dog med adskillig bismak. Den 6. september 2011 rapporterer Dagbladet at Lacoste har kontaktet politiet, med et krav om at Lacoste B skal slutte å bære Lacostes logo. Jeg må innrømme at jeg føler en viss skadefryd over at det er et så til de grader respektabelt merke som Lacoste som rammes, og ikke størrelser fra min subkulturelle banetidel.

legging. Som det vil bli klart i de følgende kapitlene, tar jeg fullstendig avstand fra Lacoste Bs motiver og handlinger – men jeg tror det er nødvendig å utvikle en forståelse som ikke begrenser seg til udådene hans, om ikke vi skal reagere med «sjokk og vantro» neste gang noe slikt skjer: Ideologien hans må under lupen. Kort forklart er argumentet mitt at kunsten står over moralen, mens borgeren ligger under; paradokset fullbyrdes av at kunstneren også er borger. Internasjonalt snakker forskerne om skolemassakre og lignende, som noe som forekommer «nesten regelmessig». Utover dette vil jeg bemerke at overgangen fra borger til monster er noe forfattere har skrevet om i århundrer – Dr. Jekyll og Mr. Hyde er ett eksempel i så måte. Muligvis er avstanden mellom borgeren og morderen kortere enn vi liker å tro.